

درآمدی بر تحلیل تصویر

Introduction à l'analyse de l'image

نویسنده:

مارتین ژولی

ترجمه:

مینو خانی

مدد طفی گودرزی

www.ketab.ir

ژولی، مارتین، ۱۹۴۴-۲۰۱۶م.	سرشناسه
Joly, Martine, 1943-2016	عنوان و نام پدیدآور
درآمدی بر تحلیل تصویر / نویسنده مارتین ژولی؛ ترجمه مینو خانی، مصطفی گودرزی.	مشخصات نشر
تهران: حمای هار، ۱۳۹۹.	مشخصات ظاهری
۱۶۸ ص.	شابک
۹۷۸-۶۲۲-۹۵۴۷۱۳-۷	وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
	پادداشت
Introduction à l'analyse de l'image, 1994.	عنوان کتاب:
	موضوع
تفسیر تصویر	موضوع
Picture interpretation :	موضوع
تحلیل تصویر	موضوع
Image analysis :	موضوع
گودرزی، مصطفی، ۱۳۳۹ - - مترجم	شابسه افزوده
خانی، مینو، ۱۳۲۷ - - مترجم	شابسه افزوده
BH۲۲۴ :	رده بندی کنگره
۱۵۲/۱۴ :	رده بندی دیویی
۶۱۳۵۹۷ :	شماره کتابشناسی ملی

Introduction à l'analyse de l'image
Martine Joly

درآمدی بر تحلیل تصویر

نویسنده:

مارتین ژولی

ترجمه:

مینو خانی

[عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی]

مصطفی گودرزی

[عضو هیات علمی دانشگاه تهران]

چاپ اول: ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ جلد

شابک: 978-622-95471-3-7

قیمت: ۴۰ هزار تومان

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

تلفن: ۰۲۱۴۴۲۲۵۱۷۵

تهران، بلوار اشرفی اصفهانی، بالاتر از مرزداران،

کوی فرهنگ شرقی، پلاک ۱۰، واحد ۷.

فهرست

پیش گفتار ۹

فصل اول: یک تصویر چیست؟ / ۱۳

۱. مفهوم تصویر: در برها و معانی / ۱۴

۱-۱. تصویر به مثابه تمایز رسانشی / ۱۵

۲-۱. خاطرات تصاویر / ۱۷

۳-۱. تصاویر و ریشه‌ها / ۱۸

۴-۱. تصویر و روان / ۲۰

۵-۱. تصویرسازی علمی / ۲۴

۶-۱. «تصاویر جدید» / ۲۶

۷-۱. تصویر-پوروتنه / ۲۸

۲. تصویر و تئوری نشانه‌شناسی / ۲۹

۱-۲. ریشه‌های علم نشانه‌شناسی / ۳۰

۲-۲. زبان‌شناسی و نشانه‌شناسی / ۳۲

رویکرد زبانی و نشانه‌ای بر اساس نظر سوسور / ۳۲

۳-۲. به سوی یک «نظریه نشانه‌ها» / ۳۳

نشانه بر اساس نظر چارلز سندرس پیرس / ۳۴

۴-۲. انواع مختلف نشانه‌ها / ۳۵

طبقه‌بندی انواع مختلف نشانه‌ها / ۳۶

۵-۲. تصویر به مثابه نشانه / ۳۸

نشانه شمایی / ۳۸

۶-۲. چگونه تئوری به درک کاربرد واژه «تصویر» کمک می‌کند؟ / ۴۰

۷-۲. تخیل / رد پا / قرارداد / ۴۱

فصل دوم: تجزیه و تحلیل تصویر: شرط‌ها و روش‌ها / ۴۳

۱. اصول تحلیل / ۴۴

۱-۱. نفی تحلیل / ۴۴

تصویر، «زبان جهانی» / ۴۴

«اهداف» مولف / ۴۶

هتر «دست‌نیافتنی» / ۴۸

۲-۱. عملکردهای تحلیل تصویر / ۵۰

۳-۱. اهداف و روش‌شناسی تجزیه و تحلیل / ۵۲

جستجوی یک روش: رولان بارت / ۵۳

کشف پیام ضمنی / ۵۴

حاضر / غایب / ۵۵

سینتک و پارادایم / ۵۶

۲. تصویر، پیامی برای شخص دیگر / ۵۷

۱-۲. عملکردهای تصویر / ۵۷

۲-۲. تصویر و ارتباطات / ۵۸

۲. تصویر و حکم میانجی / ۶۰

۴-۱. انتظارات و زمینه‌ها / ۶۲

۵-۱. انتظارات و زمینه‌ها / ۶۲

۵-۲. تصویر و لیل ناصر یک تابلو / ۶۴

۶-۲. تحلیل و تفسیر / ۶۹

کاراواچو و سایه / ۶۹

اُچلو و زمان جنگ / ۷۱

داوینچی و درخت جردن / ۷۱

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری / ۷۱

فصل سوم: اولین نمونه تصویری / ۷۵

۱. تصاویر تبلیغاتی / ۷۶

۱-۱. تبلیغات به مثابه بستر تئوریک / ۷۸

۲-۱. توصیف / ۸۷

۳-۱. انواع مختلف پیام / ۸۱

۴-۱. سخنوری کلاسیک تصویر / ۸۲

سخنوری قدیمی‌ها / ۸۴

زمینه‌های سخنوری (۱) / ۸۶

زمینه‌های سخنوری (۲) / ۸۸

۵-۱. سخنوری جدید / ۸۹

مشکلات زبان و سخنوری / ۹۰

۶-۱. سخنوری و دلالت ضمنی / ۹۱

۷-۱. «سخنوری و تبلیغ» / ۹۳

سخنوری و تبلیغ / ۹۴

۸-۱. به سوی یک سخنوری عمومی / ۹۶

۲. مثال تحلیل یک تبلیغ / ۹۸

۱-۲. توصیف / ۹۸

۲-۲. پیام تجسمی / ۱۰۰

ابزار / ۱۰۰

کادر / ۱۰۱

کادر بندی [کادرژ] / ۱۰۲

انتخاب زاویه دید و انتخاب لنز / ۱۰۲

زوایای دید / ۱۰۳

پرسپکتیو و عمق زمینه / ۱۰۳

ترکیب بندی، صفحه آرای / ۱۰۶

ترکیب بندی و تصویر تبلیغی / ۱۰۶

قرمها / ۱۰۸

رنگ ۱ و نور / ۱۰۹

رنگ ۲ / ۱۱۱

تحلیل معناهای تجسمی / ۱۱۱

۳-۱. پیام شما، / ۱۱۲

موتیفها / ۱۱۳

حال، مدل / ۱۱۳

معرفی / ۱۱۴

تحلیل پیام تجسمی / ۱۱۶

۴-۲. پیام زبان شناس / ۷۰

تصویر و کلمات: محدود کننده / ۱۱۸

«تصویر کلمات» / ۱۱۹

محتوای زبان شناسی / ۱۲۰

تحلیل کلی / ۱۲۳

جمع بندی و نتیجه گیری / ۱۲۳

فصل چهارم: تصویر، کلمات / ۱۲۵

۱. برخی پیش ذهنیتها / ۱۲۶

۱-۱. حذف، جدایی/ تعاملی، تکاملی / ۱۲۶

۲-۱. واقعی/ دروغین / ۱۲۷

۲. تعامل و تکامل / ۱۲۸

۱-۲. تقویت کننده / ۱۲۹

۲-۲. سمبل / ۱۳۰

۳-۲. تصویر/ تصور / ۱۳۲

۴-۲. درباره یک عکس / ۱۳۳

۵-۲. قدرت های تصاویر / ۱۴۲

۶-۲. «منظره سزان» / ۱۴۳

خاتمه / ۱۴۵

پیش‌گفتار Avant-propos

نگاه کردن، نام کردن، تا جایی که چیزی غیر از خود شخص نباشد.
«ارتباط ساده و خورده او پیچیدگی‌های بین ماکرول و گایو به رو و الجاندرو اوبرگون^۱ نقاش»
آلبارو موتیس^۲
آخرین چهره^۳

هدف از تألیف این کتاب، کمک به استادان و تولیدکنندگان تصاویر است تا روشی را که تصویر با آن تولید شده و پیام‌هایی منتقل می‌کند، بهتر درک کنیم. این که ما در «عصر تصویر» زندگی می‌کنیم، به نظر می‌رسد نظری است که راجع به خصوصیات دوران ما مطرح شده است؛ دوره‌ای نزدیک به نیم قرن. با این همه، هر چه این ملاحظاتی بیشتر تأیید می‌شود، بیشتر به نظر می‌رسد که این دوره، وزنه سنگین تهدیدکننده‌ای بر سرنوشت ماست. هر چه بیشتر تصویر می‌بینیم، بیشتر در معرض خطر است و گریب هستیم. این در حالی است که فقط در آستانه نسل تصویرهای مجازی هستیم. این تصاویر «جدید» که دنیاها را فریبده و حتی قابل درک آرایه می‌دهند شرایطی فراهم کرده‌اند که بدون ترک اتاق خواب‌مان، می‌توانیم جهان را ببینیم.

در واقع، استفاده از تصاویر بیش از پیش سریع، عادی می‌شود، و این که ما

۱. Maqroll el Gaviero شخصیت‌های داستان‌های آلبارو موتیس. م.
۲. Alejandro Obregon (۱۹۲۰-۱۹۹۲) نقاش، مجسمه‌ساز و گرافیک‌ساز اسپانیایی-کلمبیایی. م.
۳. Alvaro Mutis (۱۹۲۲-۲۰۱۳) نویسنده و شاعر کلمبیایی. م.
۴. Le Dernier visage نام یکی از مجموعه داستان‌های موتیس که بین سال‌های ۱۹۶۰ تا ۱۹۹۰ نوشته شد. م.

آن‌ها را نگاه می‌کنیم یا آن‌ها را می‌سازیم، هر روز ما را به مصرف، رمزگشایی و تفسیر آن‌ها هدایت می‌کند. یکی از دلایلی که این تصاویر می‌توانند تهدیدکننده باشند، این است که ما در شرایط متضاد شگفت‌انگیز هستیم: از یک سو، تصاویر را به روشی که به‌نظرمان خیلی «عادی» می‌رسد خوانش می‌کنیم به گونه‌ای که انگار ظاهراً نیاز به هیچ آموزشی ندارد، از سوی دیگر، به‌نظر می‌رسد که به روشی بیشتر ناخودآگاهانه تا آگاهانه، مهارت برخی کارهایی که می‌توانند ما را «اغفال» و غرق در تصاویری کنند که به‌طور رمزآلودی کدگذاری شده و به راحتی ما را بازی می‌دهند، هدایت می‌کند.

نه این، نه آن، در این ارتباط اصلاً توجیه شده نیست. آشنایی حداقلی با تحلیل تصویر باید به ما کمک کند تا از این تحت فشار بودن منفعلانه و حتی «تکرید شعار» بگریزیم و به خودمان اجازه دهیم برعکس همه آنچه که این خوانش «طبیعی» تصویر را که در ما قرار داده‌ها، تاریخ و فرهنگ کم و بیش در ذهن شده ایجاد می‌کند، درک کنیم. این تأکید برای این است که ما با همان مأموریت که تصویر برای ما آشناسازی ساخته شده‌ایم، و این‌که خیلی هم مثل خوکچ، هنری نیستیم، طوری که بعضی وقت‌ها فکر می‌کنیم.

بنابراین، هدف این کتاب کمک به تکرار قدرت کم روشی است که ما ذاتاً و به‌طور فرهنگی، به درک تصاویر آشنا هستیم. در حالی که فقط اندکی از این آموزش‌های پراکنده را می‌دانیم، به سمت تسلط بر درک عمیق‌تر یکی از ابزارهای واقعا مسلط ارتباطات معاصر می‌رویم.

اقدامات انجام شده

Démarche suivie

در وهله اول، می‌خواهیم هدف از تحلیل‌مان را تعریف کنیم. مشخص کنیم که وقتی از «تصویر» حرف می‌زنیم دقیقاً از چه چیزی حرف می‌زنیم؛ مثلاً، بین تعاریف متفاوت موجود، ارتباطی که می‌تواند بین تصاویر باشد، چه ابزار تئوریکی [نظری] می‌تواند این ارتباط را توضیح دهد. به سهم خود فکر می‌کنیم که تحلیل پیام بصری ثابت برای دستیابی به پیام‌های بصری پیچیده‌تر مثل

تصویر سکانسی، ثابت یا متحرک لازم است. خواهیم دید که رویکرد تئوریک [نظری] نشانه‌شناسی اجازه می‌دهد نه فقط بین استفاده‌های متعدد از واژه «تصویر» پیوند برقرار شود، بلکه اجازه می‌دهد پیچیدگی ماهیت این تصویر، تقلید، ردپا و قرارداد نزدیک شویم.

وقتی هدف تحلیل محدود شود، به مطالعه پیامدهای تحلیل تصویر وابسته می‌شویم، آنچه که نفی آن هم‌چون خواستش می‌تواند معنا داشته باشد، به‌شکل‌های ابتدایی است که اعلام می‌شود، مثلاً توجه به حالت تصویر نشان شده و انتظاراتی که در مخاطب ایجاد می‌کند. به کاربردهای مختلف تحلیل و این‌که اهداف آن روش‌شناسی اقدامات را مشخص می‌کند، آگاهیم. تحلیل تأمل‌های متعدد نمونه استفاده برخی ابزارهای روش‌شناسانه را دنبال می‌کند.

فصل سوم بر مطالعه تصویر تبلیغاتی در حکم تصویر اولیه و زمینه‌ای برای تحقیق و بازتابی بصری متمرکز شده‌ایم. یک مثال از تحلیل آگاهی‌ای که جز به جز مطرح می‌شود، در هر مرحله فنی برای انجام برخی یادآوری‌های تئوریک است تا مطالعه کارکرد ادبی آن به دلیل فشار خالی از معنا شده قوی‌تر شده و به مخاطب جرات بیشتر بدهد.

بالاخره، به وجه تکمیلی بین تصویر و زبان می‌پردازیم، چگونه تضاد تصویر/ زبان تضاد اشتباهی است، در حالی که زبان نه تنها در ساخت پیام بصری شرکت می‌کند، بلکه در یک چرخش هم‌زمان اندیشگی، خلق آن، تقویت و حتی تکمیل می‌کند. مطالعه یک صفحه از رمان که به صورت یک عکس رازآمیز اختصاص دارد، اجازه می‌دهد به واسطه کلمات، قدرت خلاقانه تصویر و خصوصاً تصویر عکاسی را مشاهده کنیم.

بنابراین، این اثر رویکردی منطقی در مواجهه با تصویر را ارائه می‌دهد و قصد ندارد دستورالعمل‌های تفسیری را که به صورت جامع وجود دارند، ارائه نماید. با این همه، علاقمندیم که این کتاب به شناخت بیشتر درک تصویر کمک کند، همان‌طور که ساخت پیام‌ها کاملاً عادی شده است.